

Naujos knygos (2009–2010)

Audronė Žiūraitytė.

NE VIEN APIE BALETĄ.

Vilnius: Krantai, Lietuvos muzikos ir teatro akademija, 2009, 462 p.

dvejų metų laikotarpį – nuo 1977 iki 2009 metų.

Rinkinį paskatino parengti palyginti negausus specialiai baletui, šokio menui skirtas publikacijų skaičius, kita vertus, pastaruoju metu jam parodytas didesnis dėmesys. Kompaktiška autorinio rinkinio forma tikimasi pajvairinti bendrą „rašančiųjų apie baletą“, t. y. baletu kritikos, kontekstą, iš dalies papildyti ir teorinius darbus, analitinius straipsnius apie lietuvių baletu muziką įvairiuose rinkiniuose, žurnaluose, Lietuvos muzikos istorijai skirtuose tomuose.

Į pirmąjį knygos skyrių „Lietuviško baletu ir „rašymo apie muziką“ rūpesčiai“ įtraukta ir keletas kitų su muzikiniu teatru, meninės konjunkcijos, dirigavimo specifikos, kai kuriomis muzikologinėmis problemomis susijusių publikacijų. Vietoj įžangos pateikiamas straipsnis „Muzikos praktika ir kritika“, kurio išplėsta versija anglų kalba yra tarsi įvadas į užsienio kalbomis spausdinamą knygos skyrių. Tarp premjerų aptariami ne vien baletai (iš čia ir knygos pavadinimas), bet ir operetės, miuziklai, oratorijos, pasijos, į „Premjerų“ skyrių patenka ir muzikinių TV filmų recenzijos.

Kitų skyrių turinį sudaro Lietuvoje ir svetur matytų užsienio trupių pasirodymai (trečiasis – „Užsienio trupės“). Atskiroi ketvirtojo skyriaus („Keli Lietuvos choreografai“) padalos skirtos produktyviausių Lietuvos choreografų – Jurijaus Smorigino ir Anželikos Cholinos – kūrybai bei režisieriaus Jono Vaitkaus muzikinių veikalų interpretacijai. Kai kurie didesnės apimties choreografų darbai, tapę LNOBT repertuariniais spektakliais, įtraukti į „Premjerų“ skyrių, kiti, tarp kurių – kūrybos vakarai, „Vilniaus baletu“, ACH teatro premjeros, patenka į monografinės rinkinio padalas. Apie moderniojo šokio paieškas rašoma penktame skyriuje „Naujas Baltijos šokis“.

Knygos gale („Vietoj pabaigos: Lietuvių baletas – muzikos žanras ar vizualus menas“) apibendrinama lietuvių baletu raida ir jos tendencijos.

Eugenijus Ignatonis.

ALMA MATER IR PIANISTAI.

Vilnius: Lietuvos muzikos ir teatro akademija, 2010, 250 p.

Pasak autoriaus, knyga nepretenduoja į išsamų ir nuoseklų šios aukštosios mokyklos veiklos aprašymą. Tai tarsi mozaika iš atskirų segmentų, iliustruojamų simbolišką pianistu kelią vaizduojančiomis nuotraukomis. Knygos struktūrą lėmė surinkta medžiaga ir penki veiksniai – mokykla, mokymas, žymiausias Lietuvos menininkas, fortepijono meno aktualijos, bendravimas su kitų šalių muzikais. Pirmą skyrių „Alma mater praeitis ir dabartis“ sudaro 12 straipsnių. Antras skyrius yra skirtas fortepijono mokymo subtilybėms. M. K. Čiurlionio fortepijoninės muzikos interpretacija apima penkis autoriaus straipsnius, kurie sudėti į trečią knygos skyrių. Keturtojame aptariami pianistai asmenybės, pasirinkti pagal subjektyvius autoriaus kriterijus, – kurie buvo ypač brangūs, su kuriais susitikimai liko įsimintini, o kai kurių pasirinkimą diktavo užsakymai spaudai. Penktame skyriuje – straipsniai rusų, lenkų ir anglų kalbomis.

Tai recenzijų ir straipsnių rinkinys apie muzikinių teatrų, baletu, šokio, choreografijos meną, jo ugdymo, vertinimo klausimus, aprėpiantis trisdešimt

Ši knyga skirta Lietuvos muzikos ir teatro akademijai – „mūsų Alma mater, atiduoti bent dalelę to, ką ji davė ir dar žada duoti“ (p. 9).

**JUOZAS GRUODIS EPOCHŲ SANKIRTOSE:
STRAIPSNIAI, ATSIMINIMAI, DOKUMENTAI.**

Sud. A. J. Ambrazas. Vilnius: Lietuvos muzikos ir teatro akademija, 2009, 552 p.

125-osioms gimimo metinėms bei naujos knygos *Juozas Gruodis epochų sankirtose: straipsniai, atsiminimai, dokumentai* sutiktuvėms. Renginyje buvo prasmingas keletu aspektų. Naujos knygos sudarytojas, straipsnių autorius ir viso proceso *spiritus movens* Algirdas Ambrazas šitaip darbingai ir prasmingai užbaigė savo jubiliejinius metus. Retrospektyvų profesoriaus darbų kontekstą atvėrusi popietės vedėja muzikologė dr. Vytautė Markeliūnienė priminė, jog kaip tik sukako 50 metų nuo pirmosios A. Ambrazo parašytos knygos, išpranašavusios muzikologo ištikimybę J. Gruodžio gyvenimo ir kūrybos temoms. Tad naujoji monografija, pradedant patraukliu knygos viršeliu (dailininkas Rimantas Tumasonis) ir baigiant turiningais skyriais („Gruodžio apologija“, „Kūrybos ir muzikinės veiklos tyrinėjimai“, „J. Gruodis amžininkų akimis“, „J. Gruodžio dokumentai ir korespondencija“ bei kitais), turėtų patraukti ne tik profesionalą, bet ir toliau nuo specifinių muzikos studijų esantį skaitytoją. Ilgus metus tyrinėjęs J. Gruodžio kūrybą, rengdavęs jubiliejinius koncertus, konferencijas, parašęs daugybę straipsnių, A. Ambrazas atrado dar neužbaigtų darbų. Kaip pats minėjo pristatymo metu, knygoje siekta visą veiklą sujungti, pratęsti ir būtinai papildyti dar neskelbta medžiaga, kuri ir sudaro svarbiausią knygos turinį. Epochų sankirtose atsidūrusi J. Gruodžio kūryba ir jo asmenybė, pripažinkime, dar nebuvo aprašyta taip objektyviai ir atvirai, o kompozitoriaus gyvenimą lydėjęs tragizmo šešėlis – iki galo neatsiskleidęs kūrybos potencialas, didelis užimtumas, nusilpusi sveikata, vėliau ir ideologijos diktatas – persmelkia knygos puslapius nuo mokslinių straipsnių iki esė ir prisiminimų. A. Ambrazas neabejoja, kad knyga paskatins kiek priblėsusį susidomėjimą J. Gruodžio kūryba ir taps stimulu atlikėjams praturtinti savo repertuarą jo kūriniais.

**LIETUVOS MUZIKOS ISTORIJA. II KNYGA.
NEPRIKLAUSOMYBĖS METAI. 1918–1940.**

Sud. A. J. Ambrazas. Vilnius: Lietuvos muzikos ir teatro akademija, Kultūros, filosofijos ir meno institutas, 2009, 800 p.

Ši knyga – kolektyvinės daugiatomės Lietuvos muzikos istorijos sudėtinė dalis, kurioje siekiama apibendrinti muzikinio gyvenimo ir kompozitorių kūrybos bruožus etninėje Lietuvos teritorijoje. Antrojeje Lietuvos muzikos istorijos knygoje apžvelgiamas Lietuvos muzikinio gyvenimo tarpsnis nuo Nepriklausomybės deklaracijos paskelbimo iki pirmosios sovietinės okupacijos. Šis palyginti trumpas laikotarpis buvo itin reikšmingas tiek kuriant Lietuvos valstybinę struktūrą, jos ekonominius pagrindus, tiek plėtojant kultūrą, įvairias meno šakas, tarp jų ir muziką.

Knygą sudaro dvi dalys: pirmojoje nagrinėjamas šalies muzikinis gyvenimas, antrojeje – lietuvių kompozitorių kūrybinis palikimas, muzikos tyrimas, vertinimas, publikavimas. Antrojejoje dalyje kompozitorių kūryba nagrinėjama dviem aspektais: iš pradžių aptariama atskirų muzikos žanrų padėtis ir problematika, o toliau pateikiamos apybraižos apie žymiausius nepriklausomybės metų kompozitorius.

Antrąją Lietuvos muzikos istorijos knygą sudaro 28 autorių – nagrinėjamų sričių specialistų – tekstai. Ji skirta (kaip ir pirmasis tomas) muzikos mokymo įstaigų pedagogų ir studentų reikmėms, lietuvių kultūros tyrinėtojams ir jos klausimams neabejingai visuomenei.

Paskutinis 2009 m. koncertų maratono Lietuvos muzikos ir teatro akademijoje akcentas sutelkė dėmesį į lietuvių klasikos vertybes: tai iškilminga popietė-koncertas, skirtas Juozo Gruodžio

LITAISCHE MUSIK. IDEE UND GESCHICHTE
EINER MUSIKALISCHEN NATIONALBEWEGUNG
IN IHREM EUROPÄISCHEN KONTEXT.

Straipsnių rinkinys. Sud. A. Žiūraitytė ir H. Loos. Gudrun Schröder.
Verlag, 2009.

Knygoje spausdinami tarptautinės muzikologų konferencijos, vykusios 2008 m. gegužės 18–20 d. Leipcige, medžiagos pagrindu parašyti straipsniai ir specialiai šiai publikacijai skirti tyrinėjimai. Tais metais Vokietija ypač daug dėmesio skyrė bendriems projektams su Baltijos šalimis (Vokietijos ir Baltijos šalių kultūros metų programa „Essentia Baltica 2008“), pažymėdama savo poveikį politiniams įvykiams, kurie paskatino šių valstybių Nepriklausomybės deklaracijas 1918 m., kultūrinius Vokietijos ir Baltijos šalių ryšius. Leipcigo miestas yra puikus artimų Vokietijos ir Lietuvos kultūrinių ryšių pavyzdys: nuo XX a. pradžios čia studijavo nemažai žymių lietuvių muzikų.

Knygą sudarančiuose trijuose skyriuose apžvelgiamas muzikinis gyvenimas Lietuvoje, lietuvių kompozitorių kūryba ir tarpkultūriniai muzikiniai ryšiai nuo Lietuvos muzikos kultūros ištakų XVI a. iki dabar. Rinkinio atspirties taškas ir specialus akcentas – Vytauto Landsbergio studija apie M. K. Čiurlionio kūrybą. Lietuvių, latvių, vokiečių, lenkų ir ukrainiečių muzikologų straipsniuose nagrinėjamos šios temos: lietuvių muzika XX a. tarpukario metais, Antrojo pasaulinio karo metais ir egzilyje; tradicinė muzika ir liaudies instrumentai, baltų mitologija; lietuvių nacionalinė opera ir baletas; lietuvių kompozicijos mokykla, skirtingų kartų lietuvių kompozitorių kūrybos ypatumai; tarpkultūriniai muzikiniai ryšiai ir pan. Rinkinys skirtas iškilų muzikologų – Vitos Lindenberg ir Onos Narbutienės – atminimui.

Rinkinės autoriai: Vida Bakutytė, Martin Boiko, Jan Braun, Jonas Bruveris, Jūratė Burokaitė, Gražina Daunoravičienė, Rūta Gaidamavičiūtė, Stefan Keym, Gaila Kirdienė, Daiva Kšaniėnė, Vytautas Landsbergis, Jūratė Landsbergytė, Helmut Loos, Vytautė Markeliūnienė, Valdis Muktapavels, Danutė Palionytė, Živilė Ramoškaitė, Lucian Schiwietz, Rūta Stanevičiūtė, Jūratė Trilupaitienė, Jūratė Vyliūtė, Audronė Žiūraitytė ir kt.

Šis leidinys – tai bendras Leipcigo universiteto, Lietuvos muzikos ir teatro akademijos bei Lietuvos kompozitorių sąjungos projektas.

POETICS AND POLITICS OF PLACE IN MUSIC.
PROCEEDINGS FROM THE 40TH BALTIC
MUSICOLOGICAL CONFERENCE, VILNIUS,
17–20 OCTOBER 2007.

Ed. by R. Stanevičiūtė and L. Navickaitė Martinelli. Vilnius, Helsinki:
Lithuanian Composers' Union, Umweb Publications, 2009.

2007 m. Lietuvos kompozitorių sąjungos Muzikologų sekcija organizavo jubiliejinę 40-ąją Baltijos muzikologų konferenciją Vilniuje, kurią globojo Tarptautinė muzikologų draugija (IMS). Konferencijos tema „Muzika ir *genius loci*: poetika ir politika“ kreipė apmąstyti muzikos kaip kūrybinės praktikos ir patirties ryšius su socialiniais bei kultūriniais kontekstais. Baltijos valstybių ir kitų šalių muzikologai svarstė tokias muzikos sociokultūrinių saitų potemes: *genius loci* reprezentavimas muzikoje, kultūrinės tapatybės strategijos, muzikos „įvietinimas“ ir kultūrinis kontekstas, tarpkultūrinių mainų poveikis muzikai, lokalumo ir globalumo sklaida ir recepcija muzikoje ir kt.

Šiame rinkinyje skelbiami konferencijos pranešimų pagrindu parengti straipsniai, analizuojantys minėtų idėjų sklaidą Europoje ir Baltijos valstybių emigrantų JAV veikloje XIX–XXI amžiuje. Knygą sudaro trys skyriai:

1. „Muzika ir kultūrinė tapatybė: permąstant nacionalumą ir modernumą“;
2. „Erdvė, vieta ir kūrybiškumas“;
3. „Migracija, (de)kontekstualizavimas ir reprezentacijos strategijos“.

Rinkinyje pateikti Lietuvos, Latvijos, Estijos, Lenkijos, Suomijos, Serbijos, Italijos, Ispanijos, Portugalijos, Graikijos, Austrijos ir Vokietijos muzikologų darbai (20 straipsnių) atspindi Europos kultūrinę įvairovę.

Rita Aleknaitytė-Bieliauskienė.

**VYTAUTAS LAURUŠAS: GYVENIMO REALYBĖS
IR KŪRYBOS INTERPRETACIJOS.**

Vilnius: Lietuvos kompozitorių sąjunga, 2009, 267 p.

Monografijoje atskleistas politinių, socialinių permainų nulemtas Lietuvos kultūros gyvenimas prieškarinio Šiauliuose, tendencijos pokario Lietuvoje, Sąjūdžio metais, kurio fone brendo talentingo menininko, kompozitoriaus, kultūros veikėjo Vytauto Laurušo asmenybė. Knygoje pirmą kartą skelbiama dokumentika, supažindinanti su V. Laurušo kaip diplomato veikla siekiant nepriklausomybės įtvirtinimo Lietuvoje. Kompozitoriaus kūrybos estetiniuose vertinimuose matyti jo stiliaus evoliucija, išryškunami esminiai individualios raiškos bruožai.

Dialogas su kompozitoriumi suteikia knygai ypač vertingos autentikos. Ji papildoma ne tik atsiliepimų apie patį kūrėją, jo kūrybą fragmentais, bet ir iškilų kultūros žmonių (Vytauto Landsbergio, Donato Katkaus, Rimo Geniušo, Rodiono Ščedrino, Sauliaus Sondeckio) pasisakymais, gausia iliustracine medžiaga.

VYTAUTAS BACEVIČIUS IN CONTEXT.

Ed. by R. Stanevičiūtė and V. Janatjeva. Vilnius: Lithuanian Composers' Union, 2009.

2005 m., minint Vytauto Bacevičiaus gimimo šimtmetį, Lietuvoje buvo surengta kompozitoriaus kūrybos retrospektyva – Vytauto Bacevičiaus festivalis, išleistas jo muzikos partitūros, kompaktinės plokštelės ir pirmoji išsami monografija (sud. O. Narbutienė, E. Gegaudas). Jubiliejinės programos dalis buvo tais pačiais metais Vilniuje surengta tarptautinė muzikologų konferencija „Vytautas Bacevičius (1905–1970) ir jo amžininkai: tarptautiniai pirmojo Lietuvos muzikos avangardo ryšiai ir kontekstai“. Joje pirmą kartą siekta įvertinti tarptautinius lietuvių kompozitoriaus ryšius ir jo veiklos bei kūrybos kontekstus kaip platesnės Rytų ir Vidurio Europos XX a. muzikos istorijos dalį ir tipišką atvejį. Šiame rinkinyje spausdinami konferencijos pranešimų pagrindu parengti Lietuvos, Lenkijos, Rusijos, Čekijos, Prancūzijos muzikologų tekstai. Svarbiausios leidinio potemės: modernių Vytauto Bacevičiaus muzikos idėjų ištakos ir paralelės; kompozitoriaus ryšiai su Paryžiaus mokykla ir tarpukario Prancūzijos šiuolaikinės muzikos scena; Rytų ir Vidurio Europos XX a. vidurio muzikos kūrėjų prancūziškas kontekstas; šio regiono „muzikinė emigracija“ JAV.

Laima Budzinauskienė

2008–2009 m. apgintos muzikologų disertacijos

**LIETUVOS MUZIKOS
IR TEATRO AKADEMIJA**

2008 12 18 – Eglė Šeduikytė-Korienė. *Vargonų menas Lietuvoje XIX a. pabaigoje – XX a. pirmojoje pusėje: tautinės vargonų mokyklos susiformavimas*. Mokslinis vadovas prof. habil. dr. Leonidas Melnikas.

2009 02 27 – Regina Marozienė. *Lietuvių koncertinės kanklės ir akademinis kankliavimas: kilmė, raida, perspektyvos (XX a. – XXI a. pradžia)*. Mokslinė vadovė doc. dr. D. Vyčinienė.

2009 12 22 – Danutė Kalavinskaitė. *Musicae sacrae samprata Katalikų Bažnyčios XX a. – XXI a. pradžios dokumentuose ir šiuolaikinė lietuvių muzika*. Mokslinė vadovė prof. habil. dr. G. Daunoravičienė.